

Tógaigí túr láidir

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh an ceacht tríd an mbréagán bog agus pacáiste samplach a thaispeáint, agus leag amach an dúshlán: an túr is airde a sheasann leis féin agus a choinneoidh an teidí. Labhraíonn na péirí faoi cad a choinníonn túr ó thitim anonn, ansin déanann siad sceitse tapa de phlean agus an bonn leathan ainmnithe air. Tógann siad an túr as nuachtáin, téip ghreamaitheach, cupáin agus cárta, déanann siad tuar, agus cuireann siad an teidí air go cúramach. Cuir clabhsúr ar an gceacht: tarraingíonn siad an túr ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe agus insíonn siad faoi ghné amháin a chabhraigh leis seasamh.

Cuspóirí foghlama

- Túr a sheasann leis féin a thógáil as líon teoranta ábhar, túr a choinníonn rud éadrom
- Gné amháin a chabhraigh leis an túr seasamh (mar shampla, bonn leathan) a lua

Roimh an gclog – ullmhúchán

Comhair amach pacáiste amháin do gach péire roimh ré: 4–5 leathanach nuachtáin, rolla amháin téipe páipéir, timpeall ceithre chupán páipéir, fuílleach cárta, bréagán bog beag amháin, agus páipéar garbh le haghaidh pleananna. Brúigh na deasca siar chun spás a dhéanamh ar an urlár nó ar na boird. Más mian leat, rollaigh cúpla feadán nuachtáin roimh ré ionas go gcaithfidh na péirí an t-am tógála ar an mbonn agus ar na ceangail.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
leathanaigh nuachtáin	5	grúpa	seomra ranga	páipéar garbh A3 nó seanbhileoga oibre
rolla téipe páipéir	1	grúpa	seomra ranga	téip ghreamaitheach nó téip washi
cupáin pháipéir	4	grúpa	seomra ranga	feadáin pháipéir rollaithe agus iad dúnta le téip
fuílleach cárta	4	grúpa	seomra ranga	cárta ó bhosca gránaigh, gearrtha ina phíosáí beaga
bréagán bog beag	1	grúpa	seomra ranga	mála pónairí éadrom, liathróid stocaí, nó scriosán beag
páipéar garbh don dearadh	1	grúpa	seomra ranga	cúl seanbhileoige oibre nó imeall leathanaigh sa Dialann
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	páipéar bán chun pictiúr den túr a tharraingt agus lipéid a chur air

Pointe sábháilteachta

Cuir an teidí ar an túr go cúramach; seas siar nuair a thiteann túr; beir ar chupáin atá ag titim sula mbuaileann siad aghaidh duine. Ná ritear le túir; coinnigh súil ar mhéara ag na ceangail; glan ón urlár le linn an tslachtaithe gach rud a bhféadfaí tuisle a bhaint as.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Cuir na páistí i bpéirí sula dtosaíonn an comhrá. Ná taispeáin ach an teidí agus pacáiste samplach amháin — ainmnigh an dúshlán go héadrom agus cuir freagraí luatha i leataobh le sméideadh. Coinnigh na pacáistí siar ionas go leanfaidh na péirí orthu ag éisteacht.
- **Cad a fhágann túr láidir?:** Fág an cheist oscailte ar an gclár bán idirghníomhach fad a bhíonn na péirí ag caint. Glac le trí smaoineamh. Mura n-ainmníonn aon duine bonn leathan, carn na cupáin uair amháin, ar bhealach caol agus ar bhealach leathan; mura luaitear na ceangail, dírig méar ar an rolla téipe. Ná téigh chomh fada le túr críochnaithe a thógáil a ndéanfaidh siad aithris air.
- **Plean an túir:** Ainmnigh gach rud atá sa phacáiste agus an rud féin i do lámh agat. Tabhair píosa amháin páipéir gharbh do gach péire don dearadh. Siúil timpeall an ranga: ‘Cá bhfuil bhur mbonn leathan? Cad a rollóidh nó a charnfaidh sibh ar dtús?’ Ní fhaigheann péirí atá sáinnithe ach dhá phointe tosaithe — triantán cupán, nó feadáin nuachtáin.
- **Tógáil an túir:** Tabhair amach na pacáistí anois. Taispeáin feadán nuachtáin amháin atá rollaithe go teann os comhair an ranga. Lúbann feadán scaoilte agus bíonn cuma na teipe air. Treoraigh iad le ceisteanna, ní le réitigh: bun níos leithne, ceangal scaoilte, triantán cupán. Déan ceiliúradh nuair a thiteann túir; fiafraigh díobh cad a athróidh siad. Tabhair rabhadh dóibh nuair a bheidh dhá nóiméad fágtha, ionas go ndéanfaidh siad an barr seasmhach.
- **An gcoinneoidh sé an teidí?:** Déanann gach péire tuar, triail agus breathnú amháin ó bhéal; ní tástáil chothrom é seo. Coinnigh an Dialann siar go fóill. Cuirtear an teidí air go cúramach; seas siar má thiteann sé. Ceartú tapa amháin agus triail eile, ach amháin má tá am fágtha.
- **Líníocht den rud a choinnigh an túr ina sheasamh:** Iarr an líníocht ar dtús, agus an bonn le feiceáil go soiléir inti. Scríobh stór gearr focal ar an gclár (bonn leathan, cupáin, feadáin, seasmhach, corrach) ionas gur féidir leis na páistí focal amháin a chóipeáil, nó gur féidir leatsa nó le páirtí smaoineamh a deir siad a scríobh síos dóibh. Tarraingíonn na péirí ar thit a dtúr fós an rud a thriail siad agus athrú amháin a dhéanfaidís.
- **Plé ar a raibh ina chabhair:** Iarr ar thrí nó ceithre phéire abairt amháin an ceann a rá. Seiceáil le lámha in airde cé a d’úsáid bonn leathan, feadáin láidre, ceangail dhaingne. Athluaigh an dá phríomhsmaoineamh: bonn leathan, agus seasann sé leis féin. Cuir clabhsúr ar an gceacht trí aird a tharraingt ar bhun túr, crann tógála agus spuaiceanna.

Cad ba cheart a fheiceáil

Seasann na túir a éiríonn leo gan tacaíocht agus coinníonn siad an teidí ar bharr cothrom; bíonn bonn níos leithne ná an barr, ceangail dhaingne le téip, agus/nó feadáin rollaithe nó triantán cupán ag an gcuid is mó de na túir a oibríonn. De ghnáth, bíonn bonn caol, ceangail scaoilte nó feadán bog ag na túir a thiteann anonn. Mol na páistí as an túr a dheisiú tar éis dó titim — sin é nós na hinnealtóireachta.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- ‘Is fearr túr níos airde i gcónaí’ — **carnann na daltaí go hard gan an bun a dhaingniú agus cuireann sé iontas orthu nuair a thiteann sé.** — Nuair a thiteann carn ard, fiafraigh: ‘An raibh an bun níos leithne ná an barr?’ Dírigh a n-aird arís ar an mbonn leathan ina bplean agus iarr orthu ceartú amháin a dhéanamh ar an mbonn sula dtrialfidh siad arís.
- **Ceapann na daltaí go dtógfaidh nó go dtaispeánfaidh an múinteoir an túr is fearr, agus mar sin fanann siad nó déanann siad aithris in ionad rogha a dhéanamh.** — Ná taispeáin mar eiseamláir ach feadán teann amháin agus an dá charn cupán, caol agus leathan. Treoraigh iad le ceisteanna amháin ionas gur leo féin na roghanna dearaidh i gcónaí.
- **Má tá feadán nuachtáin rollaithe go scaoilte ‘nach n-oibríonn’, is é is brí leis sin ‘Níl maith ionam chuige seo’.** — Taispeáin uair amháin os comhair an ranga go seasann feadán teann agus go lúbann ceann scaoilte — labhair faoin bhfeadán, ní faoin bpáiste.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Tairg feadáin nuachtáin atá rollaithe cheana féin agus bíodh sé mar aidhm túr íseal seasmhach a thógáil a choinneoidh an teidí; spreag iad le méar a dhíriú ar an mbonn leathan ina bplean. • Má bhíonn péire sáinnithe ag an gcéim phleanála, ná tabhair dóibh ach an dá phointe tosaithe: triantán cupán, nó feadáin cheangailte le chéile le téip ghreamaitheach.	• Nuair a sheasann an túr leis féin, iarr orthu ceartú amháin a dhéanamh ar an mbonn nó ar cheangal agus an teidí a thriail go cúramach an dara huair. • Iarr orthu a rá os ard cén t-ábhar a d’úsáid siad ar dtús agus cá bhfuil an bun leathan.	• Nuair a sheasann an túr leis féin agus nuair a choinníonn sé an teidí go seasmhach, iarr orthu é a dhéanamh níos airde agus gné amháin (bonn leathan, ceangail dhaingne, feadáin láidre) a lua a d’fhág gurbh fhéidir an airde bhreise a bhaint amach. • Le linn an phlé, iarr orthu éisteacht amach do ghné a d’úsáid péire eile, agus gné amháin a lua a d’fhéadfaidís a thriail an chéad uair eile.

Nasc traschuraclaim

Déan nasc le struchtúir arda áitiúla — spuaic eaglaise, crann tógála ar shuíomh tógála, túr uisce — agus pléigh leis an rang an bhfuil cuma leathan nó caol ar an mbun.